

Impact van gesubsidieerde tewerkstelling op de tewerkstelling van werknemers met een buitenlandse nationaliteit

Periode 2008-2017

Inhoudstafel:

1	INLEIDING	1
2	OVERZICHT VAN DE ACTIVERINGSMAATREGELEN	2
3	WERKNEMERS IN DE DIENSTENCHEQUESECTOR	4
4	VERHOUDING TOT DE TOTALE EN DE WERKENDE BEVOLKING	5
5	CONCLUSIE	7

1

Inleiding

Eind 2014 publiceerde de RVA een studie over de impact van werkloosheidsuitkeringsactiveringsmaatregelen op de tewerkstelling van werknemers met een buitenlandse nationaliteit. De huidige studie is een update van deze publicatie.

Ze geeft een beknopt overzicht van de mate waarin werkzoekende immigranten gebruik maken van werkloosheidsuitkeringsactiveringsmaatregelen die een vorm van gesubsidieerde tewerkstelling inhouden. Hiervoor wordt van die activeringsmaatregelen de evolutie sinds 2008 volgens nationaliteit weergegeven.¹ Vervolgens wordt hetzelfde gedaan voor de werknemers in de dienstenchequesector, aangezien dit stelsel ook een belangrijke vorm van gesubsidieerde tewerkstelling vertegenwoordigt. Tot slot vergelijken wij deze evoluties in verhouding tot de totale en de werkende bevolking volgens nationaliteit.

Op het vlak van tewerkstellingsmaatregelen vonden sinds 2014 belangrijke veranderingen plaats, waarmee rekening dient te worden gehouden bij het interpreteren van de huidige resultaten. Vanaf 1 juli 2014 werden verschillende bevoegdheden over tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen in het kader van de Zesde Staatshervorming juridisch gezien overgedragen van de RVA naar het gewestelijke niveau. De operationele overdracht gebeurt echter niet op hetzelfde tijdstip of voor elk gewest aan hetzelfde ritme. Totdat de gewestelijke diensten voorbereid waren op een operationele overdracht, bleef de RVA immers het dagelijkse beheer uitoefenen met het oog op het continuïteitsbeginsel. Concreet betekent dit dat de overdrachten verschillen naargelang de overgedragen materie en naargelang het gewest. Bovendien worden na overdracht bepaalde maatregelen sterk hervormd of afgevoerd om de doelstellingen ervan te integreren in andere maatregelen of strategieën. De RVA heeft een aparte publicatie voorzien om de aard, impact en timing van de diverse overdrachten gedetailleerder in kaart te brengen.²

Aangezien de RVA bepaalde verantwoordelijkheden blijft behouden over de uitvoering van de betalingen, beschikt de Rijksdienst wel nog over recente gegevens van deze activeringsmaatregelen. Met betrekking tot het dienstenchequestelsel, dat voor alle gewesten werd overgedragen op 1 januari 2016, zijn de gegevens echter beperkt tot en met het jaar 2015.

¹ Geheerogropeerd als Belgische nationaliteit, nationaliteiten van andere EU-landen en nationaliteiten van buiten de EU. In tegenstelling tot de publicatie van 2014, wordt in deze update de EU gedefinieerd als de EU-28 i.p.v. de EU-27.

Er dient te worden opgemerkt dat de indeling volgens nationaliteit geen betrekking heeft op de origine van wie een bepaalde nationaliteit draagt.

² Cf. de Spotlight 'Tewerkstellings- en opleidingsmaatregelen onderhevig aan de Zesde Staatshervorming' – augustus 2017.

2 Overzicht van de activeringsmaatregelen

Tabel 1
Evolutie van de activeringsmaatregelen volgens nationaliteitsgroep (in fysieke eenheden)

		Doorstromings- programma's	SINE	Activa (incl. Win-win)	Werkhervattings- toeslag	Activa start	Instapstages
België	2008	5 161	9 285	35 467	6 819	471	27
	2009	5 001	9 966	30 628	8 564	413	17
	2010	4 561	10 385	41 208	12 311	236	17
	2011	4 203	10 040	66 717	16 321	200	10
	2012	4 093	9 609	51 408	18 823	326	6
	2013	3 990	9 430	28 787	18 166	285	151
	2014	3 808	9 100	30 879	16 071	126	970
	2015	3 445	9 016	33 108	14 400	89	1 512
	2016	2 640	8 780	33 612	13 832	46	1 663
2017	2 609	8 367	29 423	13 645	17	1 207	
EU	2008	342	616	2 975	366	17	1
	2009	354	705	2 528	455	14	1
	2010	310	749	2 967	718	10	1
	2011	301	759	4 424	1 007	10	1
	2012	331	744	3 471	1 198	12	0
	2013	349	738	2 151	1 128	15	6
	2014	332	733	2 332	982	6	37
	2015	301	754	2 473	890	6	82
	2016	239	723	2 604	876	5	96
2017	249	719	2 292	875	3	42	
Niet-EU	2008	253	310	1 232	7	16	5
	2009	338	422	1 096	11	7	0
	2010	341	492	1 606	30	4	2
	2011	396	600	3 075	68	6	1
	2012	422	599	2 465	95	11	0
	2013	520	708	1 629	89	15	7
	2014	517	731	1 819	55	16	39
	2015	470	774	2 072	38	9	60
	2016	313	816	2 344	36	6	84
2017	331	863	1 891	34	6	39	
Totaal	2008	5 756	10 212	39 674	7 192	503	33
	2009	5 693	11 093	34 252	9 029	434	19
	2010	5 213	11 626	45 781	13 060	250	20
	2011	4 900	11 400	74 215	17 396	216	12
	2012	4 846	10 953	57 343	20 116	348	6
	2013	4 859	10 876	32 566	19 382	314	164
	2014	4 658	10 563	35 030	17 108	148	1 046
	2015	4 217	10 544	37 653	15 327	103	1 654
	2016	3 193	10 319	38 560	14 744	57	1 843
2017	3 189	9 949	33 606	14 554	26	1 289	

Tabel 1 geeft de voornaamste werkloosheidsuitkeringsactiveringsmaatregelen weer die een vorm van gesubsidieerde tewerkstelling inhouden. De evolutie van de bovenstaande stelsels wordt vooral gekenmerkt door de Activamaatregelen. Die kenden een piek in 2011 onder invloed van het kortstondig ingerichte, maar erg succesvolle Win-winaanwervingsplan, dat is uitgedoofd sinds 1 januari 2012. Verder is de grote relatieve toename in de instapstages vanaf 2013 te wijten aan een volledige hervorming van dit stelsel, in die mate dat het in de praktijk kan beschouwd worden als een volledig nieuw stelsel.

De volgende tabellen hernemen die data in twee verschillende voorstellingen van de evolutie van het aantal uitkeringstrekkers in deze stelsels met een andere nationaliteit. Tabel 2 toont voor het totale aantal uitkeringstrekkers binnen deze activeringsstelsels de evolutie van elke nationaliteitsgroep met het jaar 2008 als index. Tabel 3 toont voor elk stelsel de evolutie van het relatieve aandeel van elk van deze nationaliteitsgroepen.

Tabel 2

Evolutie (2008 = basis 100) van de activeringsmaatregelen volgens nationaliteitsgroep

	Totaal	België	Andere nationaliteit		
			Totaal	EU	Niet-EU
2008	100	100	100	100	100
2009	96	95	97	94	103
2010	120	120	118	110	136
2011	171	170	173	151	227
2012	148	147	152	133	197
2013	108	106	120	102	163
2014	108	107	124	102	174
2015	110	108	129	104	188
2016	108	106	133	105	197
2017	99	97	120	97	174

Het aantal uitkeringsgerechtigden van activeringsmaatregelen met een buitenlandse EU-nationaliteit evolueert grotendeels op dezelfde manier als het aantal van hun Belgische tegenhangers. De evolutie bij de nationaliteiten van buiten de EU wijkt hier echter enigszins van af. De piek in 2011 is er relatief gezien groter dan bij de andere groepen. Die uitgesprokener evolutie valt deels te verklaren door hun kleinere aantallen. Over de gehele beschouwde periode komt hun peil echter nooit onder dat van het jaar 2008. In 2017 bedraagt hun aantal 74% meer dan in 2008, terwijl de activeringsmaatregelen bij de EU-nationaliteiten over dezelfde tien jaar met 3% zijn afgenomen.

Tabel 3

Aandeel per nationaliteitsgroep van het aantal uitkeringsgerechtigden (maandgemiddelden) voor de voornaamste activeringsmaatregelen die een vorm van gesubsidieerde tewerkstelling inhouden, excl. dienstencheques

	Doorstromings- programma's	SINE	Activa (incl. WINWIN)	Werkhervattings- toeslag	Activa start	Instapstages	Totaal	
België	2008	89,7%	90,9%	89,4%	94,8%	93,5%	81,7%	90,3%
	2009	87,8%	89,8%	89,4%	94,8%	95,1%	91,6%	90,2%
	2010	87,5%	89,3%	90,0%	94,3%	94,4%	87,0%	90,5%
	2011	85,8%	88,1%	89,9%	93,8%	92,7%	83,0%	90,2%
	2012	84,5%	87,7%	89,6%	93,6%	93,5%	91,7%	90,0%
	2013	82,1%	86,7%	88,4%	93,7%	90,8%	92,2%	89,2%
	2014	81,8%	86,1%	88,2%	93,9%	85,0%	92,7%	88,9%
	2015	81,7%	85,5%	87,9%	93,9%	85,9%	91,4%	88,6%
	2016	82,7%	85,1%	87,2%	93,8%	80,8%	90,3%	88,2%
	2017	81,8%	84,1%	87,6%	93,8%	65,8%	93,7%	88,3%
EU	2008	5,9%	6,0%	7,5%	5,1%	3,3%	4,3%	6,8%
	2009	6,2%	6,4%	7,4%	5,0%	3,3%	6,2%	6,7%
	2010	5,9%	6,4%	6,5%	5,5%	3,9%	5,0%	6,3%
	2011	6,1%	6,7%	6,0%	5,8%	4,6%	7,1%	6,0%
	2012	6,8%	6,8%	6,1%	6,0%	3,4%	2,8%	6,1%
	2013	7,2%	6,8%	6,6%	5,8%	4,6%	3,7%	6,4%
	2014	7,1%	6,9%	6,7%	5,7%	4,3%	3,5%	6,5%
	2015	7,2%	7,2%	6,6%	5,8%	5,7%	4,9%	6,5%
	2016	7,5%	7,0%	6,8%	5,9%	9,3%	5,2%	6,6%
	2017	7,8%	7,2%	6,8%	6,0%	10,1%	3,3%	6,7%
Niet-EU	2008	4,4%	3,0%	3,1%	0,1%	3,1%	14,0%	2,9%
	2009	5,9%	3,8%	3,2%	0,1%	1,6%	2,2%	3,1%
	2010	6,5%	4,2%	3,5%	0,2%	1,6%	8,0%	3,3%
	2011	8,1%	5,3%	4,1%	0,4%	2,7%	9,9%	3,8%
	2012	8,7%	5,5%	4,3%	0,5%	3,1%	5,6%	3,8%
	2013	10,7%	6,5%	5,0%	0,5%	4,6%	4,2%	4,4%
	2014	11,1%	6,9%	5,2%	0,3%	10,7%	3,8%	4,6%
	2015	11,2%	7,3%	5,5%	0,2%	8,5%	3,6%	4,9%
	2016	9,8%	7,9%	6,1%	0,2%	9,9%	4,6%	5,2%
	2017	10,4%	8,7%	5,6%	0,2%	24,1%	3,0%	5,1%

Hoewel de uitkeringsgerechtigden van Belgische nationaliteit in 2017 nog steeds bijna 90% van de activeringsmaatregelen vertegenwoordigen, noteren we sinds 2008 toch een duidelijke verhoging van het aantal uitkeringsgerechtigden met een buitenlandse nationaliteit (+ 2,0 procentpunt). Deze stijging valt echter uitsluitend te situeren in de groep van de uitkeringsgerechtigden van buiten de EU (+ 2,2 procentpunt), aangezien het aandeel van de groep uit de EU sinds 2008 licht geslonken is met 0,1 procentpunt. De daling voor het aandeel van de EU-nationaliteiten beperkt zich bijna volledig tot het Activastelsel, aangezien we voor de meeste andere stelsels een stijging van het aandeel noteren. Bij de niet-EU-nationaliteiten is de stijging van het relatieve aandeel zichtbaar voor alle stelsels, behalve de instapstage (dat echter zoals vermeld moeilijk vergelijkbaar is met het verleden).

De relatieve aandelen per nationaliteitsgroep verschillen fel, wanneer we de verschillende activeringsmaatregelen vergelijken. Behalve voor Activa start, dat in 2017 erg beperkt in omvang is geworden, noteren we voor de doorstromingsprogramma's zowel het grootste relatieve aandeel van buitenlandse nationaliteiten (18,2% in 2017) als de grootste relatieve toename van het aantal buitenlandse uitkeringsgerechtigden (+ 7,9 procentpunt sinds 2008).

3

Werknemers in de dienstensector

Tabel 4
Aantal verschillende dienstsektorwerknemers en hun relatieve aandeel per nationaliteitsgroep

	Totaal	België	Buitenlandse nationaliteiten				Totaal	België	Buitenlandse nationaliteiten		
			EU	Niet-EU	Totaal				EU	Niet-EU	Totaal
2008	103 437	85 801	11 343	6 293	17 636	2008	100%	83,0%	11,0%	6,1%	17,0%
2009	120 324	94 101	18 125	8 098	26 223	2009	100%	78,2%	15,1%	6,7%	21,8%
2010	136 915	103 318	23 292	10 305	33 597	2010	100%	75,5%	17,0%	7,5%	24,5%
2011	149 827	110 007	27 872	11 948	39 820	2011	100%	73,4%	18,6%	8,0%	26,6%
2012	151 137	108 251	30 430	12 456	42 886	2012	100%	71,6%	20,1%	8,2%	28,4%
2013	149 782	107 469	30 128	12 185	42 313	2013	100%	71,8%	20,1%	8,1%	28,2%
2014	154 558	108 715	33 482	12 361	45 843	2014	100%	70,3%	21,7%	8,0%	29,7%
2015	153 301	106 642	34 907	11 752	46 659	2015	100%	69,6%	22,8%	7,7%	30,4%

Aangezien de verantwoordelijkheden over het dienstsektorstelsel voor alle gewesten op 1 januari 2016 werden overgedragen, zijn de gegevens beperkt tot en met het jaar 2015. Daarnaast dient er ook rekening te worden gehouden met een verschillende telmethodologie t.o.v. de gegevens over de activeringsmaatregelen. De activeringsmaatregelen worden weergegeven in fysieke eenheden (d.i. het gemiddeld aantal maandelijkse betalingen). De statistieken betreffende de dienstsektor geven het totale aantal werknemers weer, die voor een bepaald jaar werden geregistreerd.

Het aandeel van dienstsektorwerknemers met een buitenlandse nationaliteit kent in de beschouwde periode nagenoeg een constante groei (+ 13,4 procentpunt sinds 2008). In 2015 heeft dan ook bijna 1/3 van de dienstsektorwerknemers een buitenlandse nationaliteit. De toename in deze periode kan zowel worden waargenomen in de populatie uit een EU-land als in de populatie van buiten de EU, aangezien beide populaties ongeveer zijn verdubbeld van omvang sinds 2008. De stijging van het relatieve aandeel is echter het grootst voor de EU-nationaliteiten.

4

Verhouding tot de totale en de werkende bevolking

Tabel 5

Overzicht van de totale bevolking op arbeidsleeftijd en van het aantal werkenden volgens nationaliteitsgroep (in duizenden)

	Totale bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)					Aantal werkenden (15-64 jaar)			
	België	EU	Niet-EU	Totaal		België	EU	Niet-EU	Totaal
2008	6 432,6	435,4	205,3	7 073,3	2008	4 060,3	271,5	81,9	4 413,7
2009	6 446,9	462,8	215,8	7 125,5	2009	4 030,1	275,6	83,6	4 389,4
2010	6 478,0	471,8	227,1	7 176,8	2010	4 069,9	294,3	86,4	4 450,6
2011	6 464,4	479,3	275,9	7 219,6	2011	4 069,4	297,9	103,2	4 470,5
2012	6 476,6	479,6	285,7	7 242,0	2012	4 078,2	297,4	103,4	4 479,0
2013	6 459,1	515,2	282,8	7 257,1	2013	4 065,9	312,3	106,3	4 484,5
2014	6 451,8	521,7	292,1	7 265,5	2014	4 060,3	326,1	110,9	4 497,3
2015	6 420,6	543,5	316,6	7 280,8	2015	4 030,1	342,9	126,4	4 499,3
2016	6 432,1	537,9	318,5	7 289,5	2016	4 068,4	346,4	125,1	4 540,6

Bron: Eurostat - lfsa_pganws

Tabel 6

Ratio van de activeringsmaatregelen t.o.v. de totale bevolking op arbeidsleeftijd en het aantal werkenden volgens nationaliteitsgroep

	Totale bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)					Aantal werkenden (15-64 jaar)			
	België	EU	Niet-EU	Totaal		België	EU	Niet-EU	Totaal
2008	0,9%	1,0%	0,9%	0,9%	2008	1,4%	1,6%	2,2%	1,4%
2009	0,8%	0,9%	0,9%	0,8%	2009	1,4%	1,5%	2,2%	1,4%
2010	1,1%	1,0%	1,1%	1,1%	2010	1,7%	1,6%	2,9%	1,7%
2011	1,5%	1,4%	1,5%	1,5%	2011	2,4%	2,2%	4,0%	2,4%
2012	1,3%	1,2%	1,3%	1,3%	2012	2,1%	1,9%	3,5%	2,1%
2013	0,9%	0,9%	1,0%	0,9%	2013	1,5%	1,4%	2,8%	1,5%
2014	0,9%	0,8%	1,1%	0,9%	2014	1,5%	1,4%	2,9%	1,5%
2015	1,0%	0,8%	1,1%	1,0%	2015	1,5%	1,3%	2,7%	1,5%
2016	0,9%	0,8%	1,1%	0,9%	2016	1,5%	1,3%	2,9%	1,5%

Bron bevolkingsgegevens: Eurostat - lfsa_pganws

Eigen berekeningen

Wanneer we ten slotte het aantal uitkeringsgerechtigden voor de activeringsmaatregelen vergelijken in verhouding tot de totale bevolking op arbeidsleeftijd, blijken er tussen de nationaliteitsgroepen weinig verschillen te bestaan. Het aandeel van de uitkeringsgerechtigden met een niet-EU-nationaliteit blijkt echter iets groter dan bij de andere nationaliteiten (in 2016 1,1% t.o.v. 0,9% bij de Belgische en 0,8% bij de andere EU-nationaliteiten).

Als we dezelfde vergelijking maken in verhouding tot het aantal werkenden volgens nationaliteitsgroep, is dit verschil daarentegen sterker uitgesproken. Het aandeel van de niet-EU-nationaliteiten is er ongeveer dubbel zo groot als voor dat van de andere groepen (2,9% t.o.v. 1,5% bij de Belgische en 1,3% bij de andere EU-nationaliteiten).

Tabel 7

Ratio van de dienstenchequewerknemers t.o.v. de totale bevolking op arbeidsleeftijd en het aantal werkenden volgens nationaliteitsgroep

	Totale bevolking op arbeidsleeftijd (15-64 jaar)					Aantal werkenden (15-64 jaar)			
	België	EU	Niet-EU	Totaal		België	EU	Niet-EU	Totaal
2008	1,3%	2,6%	3,1%	1,5%	2008	2,1%	4,2%	7,7%	2,3%
2009	1,5%	3,9%	3,8%	1,7%	2009	2,3%	6,6%	9,7%	2,7%
2010	1,6%	4,9%	4,5%	1,9%	2010	2,5%	7,9%	11,9%	3,1%
2011	1,7%	5,8%	4,3%	2,1%	2011	2,7%	9,4%	11,6%	3,4%
2012	1,7%	6,3%	4,4%	2,1%	2012	2,7%	10,2%	12,0%	3,4%
2013	1,7%	5,8%	4,3%	2,1%	2013	2,6%	9,6%	11,5%	3,3%
2014	1,7%	6,4%	4,2%	2,1%	2014	2,7%	10,3%	11,1%	3,4%
2015	1,7%	6,4%	3,7%	2,1%	2015	2,6%	10,2%	9,3%	3,4%

Bron bevolkingsgegevens: Eurostat - lfsa_pganws

Eigen berekeningen

In totaal waren 1,7% van de Belgen in 2015 tewerkgesteld binnen de dienstenchequesector, tegenover 6,4% met een andere EU-nationaliteit en 3,7% met een nationaliteit van buiten de EU. Van het totale aantal werkenden met een buitenlandse nationaliteit blijkt in 2015 ongeveer één op de tien tewerkgesteld als dienstenchequewerknemer (10,2% voor de EU-nationaliteiten, 9,3% voor de nationaliteiten buiten de EU).

5

Conclusie

Wij vatten tot slot onze belangrijkste bevindingen nog even samen:

- Het grootste aandeel van mensen die een gesubsidieerde tewerkstelling genieten, hebben de Belgische nationaliteit.
 - In 2017 hadden 88,3% van het aantal uitkeringsgerechtigden voor een activeringsmaatregel de Belgische nationaliteit. Voor de dienstenchequewerknemers in 2015 gaat het om 69,6%.
 - Het aandeel buitenlandse nationaliteiten neemt echter toe: de voorbije tien jaar groeide het aandeel uitkeringsgerechtigden voor een activeringsmaatregel met een vreemde nationaliteit met 2,0 procentpunt. Bij de dienstenchequewerknemers, waar de populatie werknemers met een buitenlandse nationaliteit tussen 2008 en 2015 meer dan verdubbeld is, groeit hun aandeel met 13,4 procentpunt.
- Binnen de activeringsmaatregelen blijken er onderling grote verschillen in de verhoudingen per nationaliteitsgroep. Het is vermeldenswaard dat bijna 1/5 (18,2%) van de doorstromingsprogramma's in 2017 een buitenlandse uitkeringsgerechtigde betrof (+ 7,9 procentpunt sinds 2008).
- Het belang van de gesubsidieerde tewerkstelling voor werkenden met een buitenlandse nationaliteit blijkt vooral uit de ratio t.o.v. het totaal aantal werkenden volgens nationaliteit.
 - Binnen het totale aantal werkenden per nationaliteitsgroep evolueren de aandelen uitkeringsgerechtigden voor een activeringsmaatregel met een Belgische of EU-nationaliteit ongeveer gelijk en eindigen in 2016 op respectievelijk 1,5% en 1,3%. Daartegenover was 2,9% van het aantal werkenden met een nationaliteit van buiten de EU uitkeringsgerechtigd voor een activeringsmaatregelen.
 - Van het totale aantal werkenden met een buitenlandse nationaliteit blijkt in 2015 ongeveer één op tien tewerkgesteld als dienstenchequewerknemer (10,2% voor de EU-nationaliteiten, 9,3% voor de nationaliteiten buiten de EU).